

באר מרים המיטהרת/ נעמה פלסר

דמותה של מרים נעה ומגשרת בין צרכי ישראל במדבר לצרכים הולכים וגדלים של דורנו. בחוויתי ובתוך תהליכים בהם אני שותפה, מאירה מרים את הדרך. עבורי היא מורה שבכוחה לרומם את המבט על המציאות במקום להסתפק במרירות ולהיענות לה. על פי החסידות טהרה וקדושה מיוחסות למזומנות, להיפתחות שלנו להתרומם עם העולם.

לשמחתנו, בתוך תהליך נפלא של גאולת הגוף, יותר ויותר נשים מבקשות לקחת חלק בעיצוב תהליך היטהרותן במקווה. נשים לוקחות אחריות על גופן אולם גם על הדרך בה יחוו אותו במרקם חייהן כנשים יהודיות מחוייבות למסורת. בשורות הבאות אשפוך מעט אור על תהליך זה שאנו עוד בהתהוותו אולם האדוות שהוא עורר עד כה כבר יש בהן לרגש.

בשנתיים האחרונות, אני שותפה פעילה בקבוצת "אדוות". זוהי קבוצת נשים ששמה לעצמה מטרה להשפיע ולשנות את פניהם של מקוואות הנשים בישראל.

הרבה חשבנו על אופי התהליך ועל הדרכים בהן אנו מבקשות לפעול ולהשפיע. אני מבינה שבמודע או שלא במודע, מרים היא מורת הדרך בדרך אליה יצאנו.

ליוויה של מרים משיב אותנו לתקופה אחרת. לנקודה הבראשיתית של היכננותו של עם. של כריתת הברית בינו לאלהיו. למושגי טומאה וטהרה ראשוניים כפי שמופיעים בתורה.

את מיילדותה של מרים ניתן לייחס לתהליכי לידה אישיים ולאומיים. היא יילדה נשים עבריות שכרעו על המשבר וגם עם שנולד במיצרים. היא ליוותה תהליך מכוון של לידה מתוך אינטואיציה עמוקה שהוא קול נבואתה שזכה להכרה. חיבור הגוף הדרמטי לנפש ורוח בלידה, בא לידי ביטוי גם במחלת הצרעת בה לקתה כאשר הביעה דעתה ביחס לחייו האינטימיים של אחיה ורעייתו. בארה הוא שיקוף לחיבור העמוק לנביעת החיים המקורית של כל איש ואישה מישראל.

עברנו כל כך הרבה שינויים בתחום הטבילה בגלגוליה של המציאות. הוויה ארוכה של גלות מן הארץ ומן הגוף השזורות בגלגוליהן של מסורות. באחת הסדנאות שהנחיתי על המקווה ביקשתי מנשים לתאר את חווית הטבילה האוטופית שלהן, את הפנטזיה על טבילה מושלמת. הקשבנו לכמיהה לבראשיתיות, לטבעיות, להתחדשות, לחיבור לגוף ולרוח. אחר כך הקשבנו בכאב לתסכולים (בעיקר של טובלות בערים), החל מתפאורת פרחי הפלסטיק באגרטלים המצועצעים, תמונות הרבנים, החוברות על המדפים, עד נוכחותה המכבידה של הבלנית על תחקירה. השראה מפוקפקת לחוויה מרוממת.

נותרנו עם הרגשה שהתרחקנו מן המקור ושבת קול, אולי בת-קולה של מרים מהדהדת בינותנו וקוראת לנו לשוב לטבילה ראשונית, שיש בה מימד טהרה מכוונת.

בניסיון שלנו לברר מהם הצרכים של הטובלות למדנו שקיים רצף ארוך וצבעוני. שיש תשובות רבות לשאלה "איך אתן רוצות את המקוואות?" אך אנו בטוחות בכמה עקרונות:

האחד, הוא שיש לרענן את ההנחה הבסיסית ופשוטה כל כך, שהאחריות לטבילה מוטלת על האישה הטובלת. רענון זה פותח צוהר למנעד אפשרויות על פי אופיה, תפיסתה וסיפור חייה של הטובלת.

ציפיותיהן של טובלות שונות ומגוונות. יש מי שכמהה שתהיה דמות עדה לתהליך הבדיקות, שתשאל ותבחן ותחמיר, וכך היא תרגיש מקפידה יותר וראויה לשבח. עבור אחרת מהווה הבלנית מטרד קיומי ואיום על פרטיותה. האחת מרגישה בנוח עם הטבילה ולא שמה לב לתפאורה, ניקיון או דמויות, ולאחרת קושי לפגוש את עצמה במערומיה.

כמו שפרצופיהן שונים, כך שונים רצונותיהן. בחרנו לא לצבוע את השביל אליו יצאנו בגוון אחיד. הצטרפו נשים רבות וכמיהותיהן עימהן. תלמידות חכמות ונשים מסורתיות. נשים עוטות סרטים, מטפחות או פאות. רווקות שהטבילה היא חלק מאורח חייהן והמבקשות לטבול לקראת עליה להר הבית. נוכחנו שכשהקשב פנימי ואותנטי, הלבבות פתוחים. שהמשתף גובר על המפריד ולכולנו כמיהה משותפת- להשיב משמעות ראויה לטבילה, להשיב לכמיהת הגוף והרוח.

במרחב המרתק, כואב, שמח ומתסכל כאחד הקרוי מקוה ישנם קטבים ורצף של סגנונות טובלות ובלניות. רגע הטבילה הוא גם רגע של מפגש עדין, רגיש ולעיתים טעון, בין טובלת ובלנית. ישנן כמו במרחבים סוציולוגיים- הלכתיים אחרים, טובלות המבטלות עצמן בפני "האחראים", במקרה זה הבלנית והרב שמאחוריה. ישנן נשים מסורתיות שהטבילה מהווה עבורן סמן משמעותי לזהותן. ישנן הסובלות באופן קיצוני, עד שהטבילה סיוט עבורן, שתיסכולן ויאושן הולך ומצטבר. נשים בעלות תודעה פמיניסטית ממורמרות מאד בשל חווית המישטור, הכפיה וקבלת סמכותה של הבלנית. יש נשים המבקשות לצאת אלי קרב מול הממסד בהקשר זה.

מלבד עדשת הטובלת, ישנה פריזמה הדורשת מיקוד נוסף במקביל, זו של הבלנית. הבלנית עושה מלאכתה מתוך תודעת שליחות עמוקה ומסירות נפש של ממש. בלניות רבות חשות שכובד האחריות על טבילתן של נשות ישראל מוטל על כתפיהן. ע"פ תפיסות עולמן של בלניות שונות מתעצבת חווית טבילתן של נשים. הבעיה היא שמגוון הסגנונות של הבלניות מצומצם מאד ביחס לסגנונות הטובלות. נוצר פער הולך וגדל בין ציפיות הבלניות לצרכים השונים של הטובלות. השכר הניתן לבלניות עבור עבודה קשה ומסורה הנו זעום וכך אחוז ניכר מהבלניות בערים מגוייס משכבות חלשות, עם תודעת שליחות גבוהה. שמנו לנו למטרה להעצים גם את הבלניות במרחב המקווה. לדרוש שיפור בתנאי העסקתן, להעניק להן הכשרה והעשרה רלוונטית ומעצימה. ככל שיכולת ההכלה של הבלניות יגדל, יוכלו יותר נשים לחוש בנוח במרחב המקווה. הכשרה מקצועית הולמת יכולה לתת מענה גם לנשים מקבוצות סיכון רפואית או נפשית, שבמקוה ניתן לזהות את קשייהן ולהפנות לטיפול.

ב"אדוות" בחרנו ב"שביל טובלות" רחב המבקש להימתח לכיוון שני הקטבים. בחוט השידרה של חווית הטבילה ישנה נוכחות מודעת, איזון עדין בין קוטב ההתבטלות לקוטב הקצנת חשיבות "האני". בין חוסר ביטחון המאפשר מישטור וקבלת מרות חיצונית מוחלטת ובין רצון להנהיג תפיסת עולם פמיניסטית במרחב המקווה בלי התחשבות בקצב הבשלת המציאות והנפשות הפועלות.

בחרנו להתבונן במציאות ולהכיר אותה על מורכבותה. המעגלים השונים מלבד הטובלת עוברים תהליכים במקביל- הממסד, בני הזוג, הבלניות, הקהילה. בחרנו להסכים למקצבים השונים סביבנו, שלא אנחנו שולטות בהם. להסכים לשלם על כך מחירים מתוך אמונה שכך נכון לפעול במקום העדין הזה ומתוך הנתונים על נקודות חוזקם וחולשתם, למנף את אפשרויות השינוי. אנו אולי פועלות בתמימות אך מאמינות שלכנות, לאותנטיות ולקשב פנימי יש כוח ואופי משלהם להניע תהליכים.

זו השירה שלימדה אותנו מרים, את כל ישראל, נשים ואנשים. עלי באר ענו לה. השירה שהעם למד לשיר בעצמו, ללא עזרתו של משה ומיוחסת לבארה של מרים. בשעה שמשה נתקל בסלע ורוצה להשקות את העם בכוח המטה, ישנו מקום שקט, עמוק וצלול שממתין בבאר לתשובה שתצא דווקא מפיו של העם ועודו מהדהד גם שנים לאחר מותה של מורתנו מרים.

נעמה פלסר מנהלת את התכנית "עבודה שבגוף" בירושלים ובראש העין וחברה בקבוצת "אדוות"